

Spolok Rotarvak, n.o.

Spolok pre rozvoj a obnovu techniky, remeselnej výroby a kultúry, n.o.

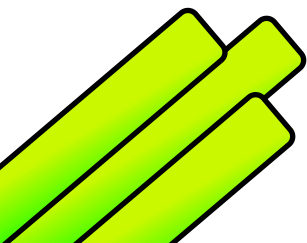
018 12 Brvnište 44, IČO 37923226

Výročná správa

2014

Obsah

Úvod

Nezisková organizácia Spolok pre rozvoj a obnovu techniky, remeselnej výroby a kultúry, n.o. (skratke Spolok ROTaRVaK, n.o.) so sídlom v Brvništi č. 44, bola registrovaná na Krajskom úrade v Trenčíne rozhodnutím zo dňa 20. 04. 2006 pod č. OVVS/NO/95 – 6/2006.

Spolok bol založený ako nezisková organizácia za účelom poskytovania všeobecne prospešných služieb v oblasti:

- a) vzdelávania a výchovy,
- b) tvorby, ochrany a obnovy duchovných, kultúrnych, technických a remeselníckych hodnôt,
- c) služieb na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti a v tom najmä:
 - poskytovanie služieb v oblasti šírenia informácií o remeselníckej výrobe a o kultúrnych a technických pamiatkach so zámerom priblížiť historický a kultúrny vývoj oblasti a regiónu vrátane zabezpečenia cezhraničnej spolupráce;
 - poskytovanie služieb v oblasti vzdelávania, výchovy, lektorskej a publikačnej činnosti;
 - realizácia a vypracúvanie projektov so zameraním na náučné chodníky, konzerváciu a propagáciu ľudových remesiel a ľudovej umeleckej výroby;
 - organizovanie a usporadúvanie výstav remeselníckych výrobkov, predvádzanie ich výroby a fungovania spojeného s informovaním o výrobných postupoch ako aj o histórii a súčasnosti toho ktorého remesla a organizovanie krúžkov a tvorivých dielní;
 - poskytovanie služieb na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti v spojení s rozvojom a obnovou techniky, remeselníckej výroby a kultúry;
 - zabezpečovanie údržby a obnovy technických, remeselníckych a kultúrnych pamiatok ako aj ich vedecko-technickej dokumentácie;
 - poskytovanie služieb v oblasti organizácie relaxačno – pohybových aktivít.

Prehľad činnosti spolku za rok 2014

V roku 2014 spolok pokračoval vo verejno-prospešnej činnosti realizáciou projektov, zabezpečovaných predovšetkým bezplatnými dobrovoľníckymi aktivitami spojenými so zberom informácií o histórii obce a okolia, zberom hmotných a kultúrnych pamiatok s cieľom zvýšiť povedomie o histórii obce Brvnište, jej technickej, remeselnej a kultúrnej vyspelosti v minulosti. Hlavná činnosť sa sústredila na pokračovanie v obnove jedinečnej historickej 141 ročnej školskej budovy na pôvodnom mieste.

Oblasti činností:

1. Administratívne činnosti

- spojené s riadením a zabezpečením činnosti spolku;
- spojené s vedením účtovníctva a účtu;

2. Štúdium a kolektovanie materiálov o histórii obce, prieskumné a mapovacie

činnosti

- vypracovanie podrobného návrhu zamerania činnosti spolku na rok 2014;
- pokračujúca vyhľadávacia činnosť v archívnych materiáloch v Obecnej kronike, v Pamätnej izbe ZŠ, v Štátnom archíve v Bytči, v Súkromnom múzeu v Považskej Tepľej u pána Jankecha;
- pokračovanie vo vyhľadávaní a zbere hmotných a kultúrnych pamiatok od miestnych obyvateľov a ich digitálne spracovanie (staré dobové fotografie, zbieranie starých rodinných fotografií obyvateľov obce, odevy (súčasť miestneho kroja), obuv (tzv. „krpce“), nástroje používané miestnymi gazdami a remeselníkmi, súčasť vybavenia domácností (pece), internetové vyhľadávanie dokumentácie ohľadom technických pamiatok (mlyn, valchovňa, papiereň);
- rozhovory s miestnymi obyvateľmi „pamätníkmi“ a ich audiovizuálne zaznamenávanie;
- pokračovanie v zbere a zaznamenávaní miestnych piesní, spracovávanie histórie ženského a mužského speváckeho zboru a dychových hudieb, informácie o divadelnej činnosti v obci;
- príprava materiálov zachytávajúcich činnosť významných rodákov a ich umiestnenie na Paneli rodákov v starej škole;
- podklady pre obnovu remeselníckych tradícií v obci známej spracovaním dreva (píla na vodný pohon, výroba šindľov, praslíc, vretien, rífových píšťal, pletenie košov), výrobou papiera zo starých handár (papiereň), spracovaním obilia (mlyny na vodný pohon), výrobou súkna (valchovňa) ako aj rozvojom tradičných remesiel ako výroba píšťal, drotárstvo, pltníctvo, výšivkárstvo a ďalšie.

3. Pokračovanie vo vybudovaní muzeálnej expozície Múzeum historická škola v Brvništi - Dom tvorivosti, zručnosti a tradičných remesiel

4

- Skúmanie technického stavu zadných miestností nehnuteľnosti 141 ročnej budovy starej školy v Rydzove na Pukánke vo vlastníctve Farského úradu v Papradne, postavenej svojpomocne občanmi v roku 1873 – v prenájme spolku;
- Možnosti obnovy v súlade so Znaleckým posudkom stavu drevenice starej školy Ing. Viliama Lejčíka. Znalecký posudok bezodplatne vypracovaný pre potreby spolku;
- Vyhodnotenie návrhov predpokladaných finančných prostriedkov na obnovu vnútorných priestorov objektu a exteriéru - polozenie kamennej dlažby v zadnej kuchyni, vymurovanie sporáka, polozenie drevenej podlahy v miestnosti pomocnice v domácnosti (komôrky), vyspravovanie stien a stropov a omietnutie hlinenou omietkou obidvoch zadných miestností, príprava vlastnej hlinenej omietky z miestnej hliny od Jána Hároníka a výroba dreveného okienka do komôrky, oprava a náter okien, dverí a stropov v zadných miestnostiach, príprava elektrických rozvodov a inštalácií, príprava napojenia na kanalizáciu a čerpania vody z vlastnej studne;
- Návrh na zabezpečenie chodu centra kultúry a knižnice v starej škole na uchovania a obnovu tradícií pre široké okolie a priestoru otvoreného pre všetkých, pre odovzdanie zručnosti a tvorivosti ďalším generáciám v permanentne prebiehajúcich diskusiách a komunikácii s občanmi;
- Činnosti spojené s muzeálnou expozíciou v starej škole v súlade s jej zápisom do zoznamu Muzeologického kabinetu Slovenského národného múzea.

4. Vyhľadávanie vhodných termínov na usporiadanie aktivít a ich pravidelné každoročné konanie na základe konzultácií a v spolupráci s miestnymi obyvateľmi a hlavne pamätníkmi

- zmapovanie návrhov od miestnych obyvateľov;
- vyhodnotenie návrhov;
- vypracovanie plánu aktivít.

5. Rokovania s kľúčovými partnermi (Obecný úrad, Základná a materská škola jej knižnica, ktorá bola spojená s Obecnou knižnicou, TJ Slovan Brvnište, ZPO, STS, včelárska bunka, miestni podnikatelia, urbárska obec, drobnochovatelia, folklórna skupina Bukoviny, Čum dzivadlo Brvnište a okolitých obcí atď).

- rokovania a oboznamovanie so zámermi spolku v roku 2014 a návrh na zabezpečenie spoločných akcií;
- aktualizácia zámerov spolku a zosúladenie s aktivitami Obecného úradu Brvnište (prenájom priestorov Domu kultúry na konanie verejnoprospešných akcií spolku) a s ostatnými aktivitami uvedených subjektov;
- nadviazanie spolupráce so včelárskou bunkou-miestnymi včelármi a ich dôverníkom F. Jurdíkom,
- spolupráca so Slovenským zväzom záhradkárov a podieľanie sa na obnove Zväzu záhradkárov v Brvništi za účasti prof. Hričovského.

6. Projekty

- Pravidelné oboznamovanie sa s možnosťami získať finančné prostriedky na verejnoprospešné aktivity v rámci dotačnej a projektovej podpory;

- + podané 2 projekty na MK SR, ktoré neboli podporené
- + **prebiehajúci** workshop s názvom – **HLINENÉ OMIETKY** pod vedením odborníka pána Vlastimila Vyletela a jeho brata zo Žiliny, ktorí majú bohaté skúsenosti z Čičmian, Čiech, Nemecka a Rakúska s cieľom obnoviť a opraviť steny zadných miestností a omietnuť ich hlinenými omietkami s hlinenou zmesou vyrobenou z miestnych materiálov.
- + Letné workshopy - Práca s drevom, konzervovanie ovocia a zeleniny, výroba medovníkov, konzultácie k vyšívaniu podľa brvništských vzorov, workshopy pre deti, posedenia pri brvništskom čaji s vlastnoručne nazbieraných bylín;
- + Projekt obnovy a založenia Ľudovej knižnice učiteľov Koraušovcov vrátane kúpy historického nábytku, kníh a ošetrovanie kníh darovaných od Vilka Lejčíka, pána spisovateľa Štefana Meliša v počte 300 ks a od rodiny Hároníkovej, Jackovej, Barošovej, Macháčovej, Šlapkovej, Paškovej a ďalších. Nadviazanie kontaktu s vnučkou učiteľov Koraušovcov a s jej synom, ich pozvanie na otvorenie knižnice a zabezpečenie súhlasu s názvom knižnice po starých rodičoch –Ľudová knižnica učiteľov Koraušovcov zaregistrovaná na Ministerstve kultúry.
- + Šindle –pokračovanie v ručnej výrobe šindľov na pôvodných stolcoch – dedo s pôvodnými nástrojmi a ukážky tvorby pre verejnosť.
- + Altánok – príprava dreva a stavanie altánku na nádvorí školského dvora

5

Z aktivít spolku v roku 2014 vyberáme:

"Brvnišťania Brvnišťu,
Brvnište histórii."

Spolok ROTARVAK, n. o.
Vás pozýva oživiť tradíciu

Driapanie peria v Brvništi

1.2.2014 od 14.00 h. v starej škole
Príďte sa zabaviť, pospomínať, porozprávať.....
VSTUP VOLNÝ

Dňa 1.2.2014 sa zišli dobrovoľníčky spolku v brvništských krojoch Lýdia Sujová, Ľudmila Barošová s neterkami Terezkou a Juliankou a Irenka Macháčová s dcérkou Marikou, zaviazali si farebné bavlnené šatky, tak ako to robili ženy v Brvništi, pripravili maľované misy a začali driapať perie. Ľubka Španihel'ová, vychýrená medovníkarka sa pridala a svojimi príbehmi o mátohách či strašidlách zaznamenaných z rozprávania starších vytvorila tú správnu atmosféru. Chlapčenská omladina Paľko Španihel', Ľubko Hároník a Ľuboš Beran skúšali viazať mastelničky zo zvyškov pierok a zdokumentovali tradíciu driapačiek, ktorá však v minulosti bola nevyhnutnou činnosťou takmer v každej domácnosti a predovšetkým v domoch s dievčatami na vydaj, ktoré museli mať pripravené periny do výbavy (2 periny, 4 vankúše).

7

Dnes viac počúvame o alergii na husacie perie. Menej vieme o špecifických izolačných vlastnostiach a absorbčných schopnostiach husacieho peria odvádzať vlhkosť z tela pri spánku, čo umožňuje špecifická ľahkosť, pružnosť, prilnavosť a mäkkosť peria.

Driapanie peria predstavovalo v minulosti nielen hospodársku nutnosť, ale aj spoločensko - kultúrnu udalosť a bolo založené na susedskej výpomoci. Driapačky sa stretávali postupne v jednotlivých domoch v kuchyni za stolom. Na stôl sa postavili misy, či hrnce s perím a ženy si zobrali do hrsti alebo na stôl pred seba kôpku peria a potom pierko za pierkom oddeľovali od „kostrnky“, ktorá končila pod stolom.

K spoločenskému rozmeru driapania peria patrilo aj pospomínať nové udalosti, kto čo počul a videl. Jemné perie deti často rozfúkali, preto museli byť v patričnej vzdialenosti, ale tak, aby ešte počuli príbehy dospelých rozprávane s mravoučným koncom, aby bolo jasné, čo je dobro a čo zlo. Spoločná driapačka končila občerstvením a na úplný záver ukončenia driapačky v dome nemohol chýbať oldomáš.

Driapanie peria predviedli aktivisti v múzeu Historická škola v Brvništi – Dom tvorivosti, zručnosti a tradičných remesiel, v ktorom sa po čiastočnej obnove vytvoril stánok pre akcie spolku Rotarvak, n.o.

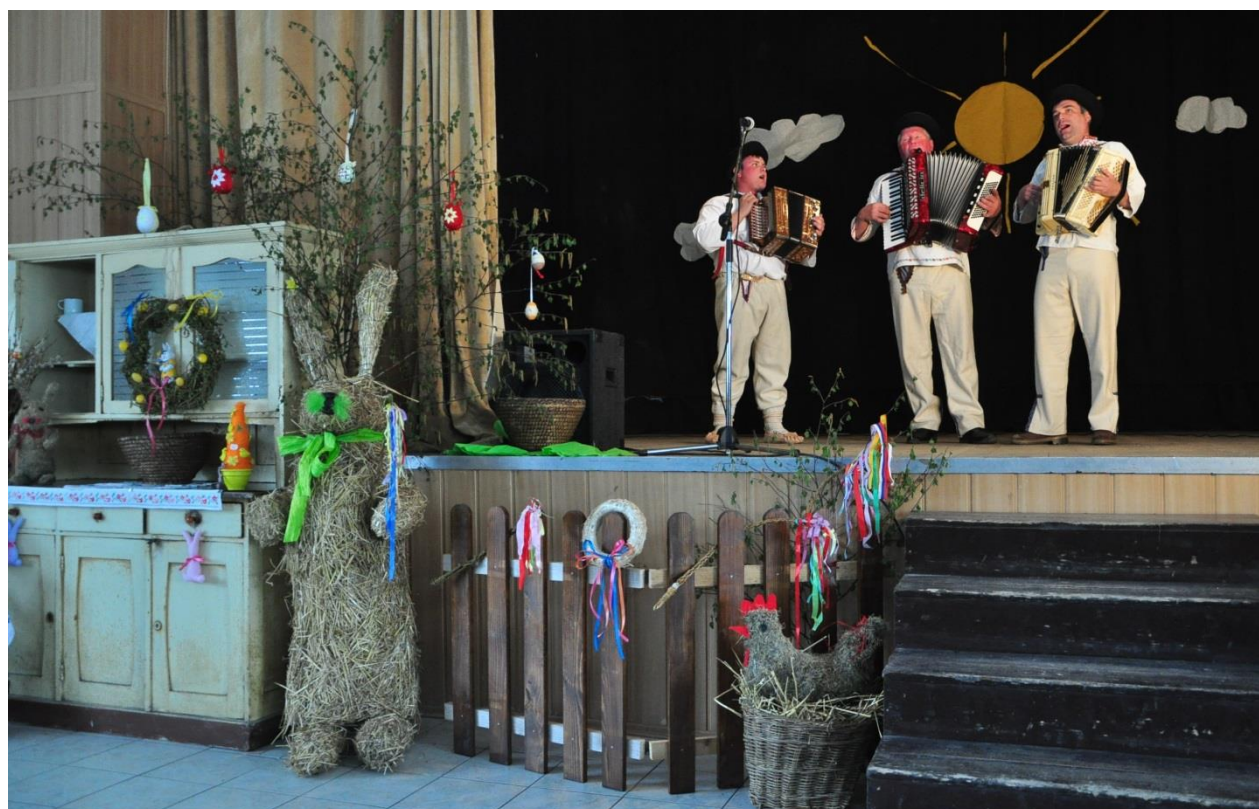
V Brvništi sa v januári zároveň pustili do ručnej výroby drevených šindľov na pokračovanie obnovy historickej budovy spolku, využívajúc zručnosti starých brvništských majstrov a prostredníctvom zachovalého oberučného stolca lavičky tzv. deda, ktorý občania darovali spolku Rotarvak, n. o. na výrobu šindľov.

Drápanie peria v múzeu
Historická škola Brvnište

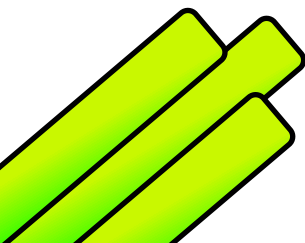

8

Predveľkonočné popoludnie

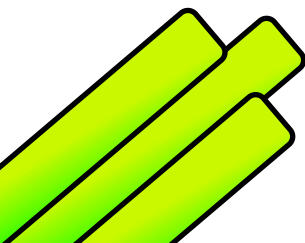

9

10

11

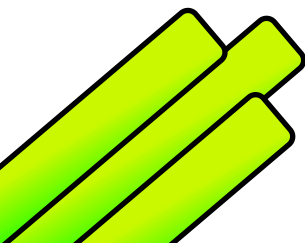

12

13

Otvorenie ľudovej knižnice učiteľov Koraušovcov

SPOLOK ROTARVAK, N.O.

VÁS POZÝVA

NA SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE

ĽUDOVEJ KNIŽNICE UČITEĽOV KORAUŠOVCOV

21. júna 2014 o 13.00 h.

MÚZEUM HISTORICKÁ ŠKOLA BRVNIŠTE č. 500

PROGRAM

- ✓ Slávnostné otvorenie Ľudovej knižnice učiteľov Koraušovcov
- ✓ Predstavenie činnosti knižnice ako súčasť múzea v starej škole
- ✓ Privítanie vnučky učiteľov Koraušovcov s rodinou
- ✓ Kultúrny program – spestrenie gitarovou hudbou Vilka Lejčika

*Brvnišťania Brvnišťu
Brvnište histórii*

Vstup voľný

14

V Brvništi obnovili 95. ročnú Ľudovú knižnicu učiteľov Koraušovcov

Spolok Rotarvak, n.o. otvoril počas 18. Brvništských hodov dňa 21. júna 2014 Ľudovú knižnicu a pomenoval ju po jej zakladateľoch učiteľoch Jánovi a Júlii Koraušovcoch, ktorí v roku 1919 kúpili prvé knihy z výťažku divadelného predstavenia nacvičeného so žiakmi školy. Bol to významný počin, pretože v tej dobe ešte ani väčšie mestá nemali verejné knižnice. Učitelia Koraušovci boli oddanými knihovníkmi až do svojej smrti. Žiaľ, z pôvodných kníh sa nezachovala ani jedna.

Ľudová knižnica učiteľov Koraušovcov, obnovená spolkom Rotarvak, n.o. v pôvodnej miestnosti bola zaregistrovaná na Ministerstve kultúry SR a je súčasťou Múzea Historická škola Brvnište – Dom tvorivosti, zručnosti a tradičných remesiel. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo za prítomnosti vnučky učiteľov Koraušovcov a jej syna, ktorí prišli na pozvanie spolku Rotarvak, n. o. po 33 rokoch opäť do Brvnišťa. Kultúrny program obohatil V. Lejčík, hrou na gitaru, ktorý bol prvým darcom historických kníh pre knižnicu. V rámci slávnosti bola predstavená činnosť knižnice zameranej na uchovávanie starých historických kníh, predovšetkým rozprávkových, darovaných občanmi. Zviditeľnením knižnice budú

15

mobilné knižné boxy umiestnene v obci.

Spolok Rotarvak, n.o. pozýva záujemcov na návštevu knižnice do múzea vybudovaného v 141. ročnej budove starej školy. V atmosfére dobovej knižnice načerpáte potešenie a radosť zo zachovaných, darovaných, historických kníh.

16

17

Pozvánka

18

Píšťalkárske Brvnište

Pozvánka

19

20

Piaty ročník obľúbeného folklórneho podujatia **Píšťalkárske Brvnište dňa 24.8.2014**. Brvnište prostredníctvom vychýrených píšťalkárov vstúpilo do histórie tradičnej ľudovej hudby na Slovensku. Kedysi sa v nedeľu a v letný podvečer píšťalky ozývali z horného aj dolného konca Brvnišťa. Fortuníkovci, Pobočíkovci a ďalší prinášali do života radosť. Boli to legendy hry na rífovú píšťalu, ako hovorí ich nasledovník a „predník“ miestnej folklórnej skupiny Bukoviny Jozef Pobočík.

Všetci spomenutí vedeli nielen hrať a používať cifry a prefukovať do vysokých tónov, ale si hudobné nástroje aj vlastnoručne vyrábať.

O. Elschek vo svojom výskume zistil, že na Slovensku je oveľa viac typických ľudových nástrojov ako v iných krajinách. A aj pre Brvnište taká typická píšťalka koncovka, ktorá nemá ani jednu dieru sa používa iba na dvoch miestach v Európe a zachytil brvništskú pieseň Lietala, tá lastovenka lietala na s. 88 v Úvode do štúdia slovenskej ľudovej hudby.

M. Plavec v svojej najnovšej knihe Majstri na s. 93 zachytil z rozprávania, že rífovku v Brvništi vyrábal Ján Fortuník.

Píšťalka si získala nevšednú poctu v diele A. Sládkoviča Detvan, či v rozprávkach od Štiavnického a Habovštiaka. A nejedného mládenca od utancovania vílami na mieste zvanom Tancovné, toť neďaleko za brvništským chotárom v Štiavnickej doline smerom na bytčiansky trh, zachránila píšťalka. Zámerom organizátorov bolo predovšetkým obnoviť povedomie o tradícii výroby píšťal a fujár a hre na nich v Brvništi a predovšetkým typická rýfovka vyrábaná iba v Brvništi Jánom Fortuníkom a ďalšími. Otec a syn Pobočíkovci nadviazali na majstrovstvo starého otca a strýka vo výrobe nástrojov ľudovej kultúry typickej pre Brvnište a preslávili ich nielen na Slovensku ale aj v zahraničí J. Pobočík st. obnovil činnosť folklórnej hudobnej skupiny Bukoviny, ktorá má už 80 ročnú históriu a stal sa z neho uznávaný folklorista. Svoje umenie odovzdal ako „predník“ skupiny mladším, medzi ktorých patrí nadaný J. Minjarík, ale aj M. Hároník ml. a P. Pšúrik, ktorých talent už bol viackrát ocenený. Často si s nimi zahrá aj J. Lejčík. Nejednen potlesk vyvolalo účinkovanie FS Považanu aj vďaka našej Ľubke Hároníkovej. Obohatením festivalu bolo vystúpenie Bačovského tria z Martina, ktoré tvoria Martin Brxa a Igor Hraško, pre ochorenie chýbal Ľubomír Pářička, napomáhajúci obnoviť v Brvništi ušľachtilú myšlienku. Všetci sú významní folkloristi, inštrumentalisti, pedagógovia známi z rozhlasových a televíznych relácií a filmov a držiteľia prestížnych ocenení na domácich a zahraničných folklórnych festivaloch. Bolo to už ich tretie vystúpenie a po minuloročnom obrovskom úspechu, bol ich hudobný program a sprievodné slová, mimoriadne priaznivo privítané účastníkmi. Ľubomír Tatarka Čalamacha, prvý cechmajster Cechu slovenských gajdošov, Matej Beňo z Bolešova a nezabudnuteľná Dedinská FS Hájiček z Chrenovca – Brusné. Choreografiu a moderovanie podujatia zabezpečil P. Holíš z ČUM dzivadla. **Sprievodné podujatia** - Šúpolienky krásne z dielne S. Belokostolskeja - Fujary, píšťaly z dielne Pobočíkovcov. Návštevníci sa mohli na podujatí oboznámiť s hudobnými nástrojmi a vypočuť si aj odborný výklad Mgr. J. Pobočíka ml., alebo ich vyhrať v tombole.

22

Brvništské jablko

Spolok ROTaRVaK, n.o. a obec Brvnište Vás pozývajú

5. októbra 2014 o 14.00 h. *Brvnišťania Brvništu*
Múzeum - Historická škola Brvnište 500 Brvnište prírode

BRVNIŠTSKÉ JABLKO

s prof. Ivanom Hričovským
Prednáška – Poradenstvo a praktické rady
Otázky a odpovede

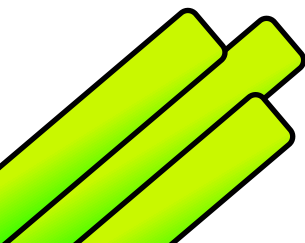
**Regionálna výstava a ocenenie najkrajších
jablák a najchutnejších výrobkov z nich**

Predseda súťažnej poroty prof. Ivan Hričovský

Vstup voľný

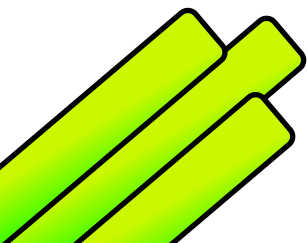
Jabláka, koláče a iné dobroty z jablák môžete priniesť do súťaže už od 10:00 h.

24

Výstava jablák a najchutnejších výrobkov z nich

25

V spolupráci so Slovenským záhradkárskym zväzom a obcou Brvnište

Zámerom verejno-prospešnej činnosti spolku je zdôrazniť nutnosť zachovať staré krajové a miestne odrody jablák s unikátnymi vlastnosťami, ktoré by nemali vyhynúť, ale mali by sa chrániť, ako národné poklady.

Motto Brvništského jablka, krajovej regionálnej výstavy a súťaže:

„Krajové pôvodné odrody jabloní podjavorníckych dolín treba pestovať a chrániť ako národný zlatý poklad“

Ovocné sady boli pýchou Brvnišťanov, dokonca niektorých významných pestovateľov zo sadov v časti nazývanej „Potok“ aj prezývali „jabúčkári“. Iveta Felixová zaznamenala v článku *Zo studnice rodnej reči* uverejnenom v Kultúre slova 1999/1 na s. 24, že v brvništskom nárečí sa jablkám hovorí „jabúčka“. Brvništské jabúčka či jabúčence sa stali súčasťou prameňa zo studnice rodnej reči slovenskej.

Akcia Brvništské jablko sa konala v „starej škole“, dnešnom múzeu, v ktorej sa žiaci už pred 141 rokmi priúčali ovocinárstvu a začiatkom 20. stor. škola organizovala pravidelné stromčekové slávnosti na ktorých sa sadili ovocné stromčeky a pripravil sa kultúrny program pre celú obec. Pamätníci spomínajú na niekdajších učiteľov, ktorí naučili Brvnišťanov záhradníckemu umeniu a štepeniu jabloní ako napríklad Štefan Šibík z Jasenice a neúnavný učiteľ záhradník Ján Kordoš, ako aj na účinkovanie učiteľov Jána Janeka a Jána Korauša. Na to všetko si prítomní určite zaspomínali s významným miestnym šľachtiteľom Stanislavom Gáborikom a rozhovor s nim bol vysielaný aj v Rádiu Slovensko a ďalším v súčasnosti už vysokoškolsky vzdelanými ovocinármi. Aj prostredníctvom pestovania jabloní a ďalších ovocných stromov sa z Brvnišťa stala významná, nasledovania hodná obec a ešte aj dodnes by sa našli pôvodné seniorky 140 ročné prvé zasadené jablone, ktoré pomáhali v chudobnom kraji nasýtiť počas dlhých a tvrdých zím, ako sa píše v zachovalej kronike miestnej Ľudovej školy.

Súťaž o najkrajšie jablko a najchutnejší výrobok z jablák ocenila porota, ktorej predsedal už štvrtýkrát, **nestor slovenského ovocinárstva pán profesor Ivan Hričovský**. Podpredsedom poroty bol J. Mikušík. V súťaži o najkrajšie jablko Jozef Mikušík za oblasť Poljaškov získal I. miesto za odrodu Florina, druhé miesto Anton Eldes za odrodu Rubín aj ocenenie za udržiavanie tradičnej sorty „Voniace“ a tretie miesto Ivan Kukučiar za odrodu Gloster. Na výstave rozvoniavali tradičné jablkové štrúdle, kysnuté koláče a zákusky. Ocenené boli koláče Ľubky Hároníkovej, Marty Čakajíkovej, Dagmar Bednárovej. Zvláštne ocenenie získala Ľubka Španihelová za perníkové jablká a Irenka Macháčová za jablkový sušalkový čaj. Pekné popoludnie dotvorila aranžérka Dagmar Bednárová. Vďaka patrí všetkým vystavovateľom a účastníkom, pretože vytvorili atmosféru nezabudnuteľného popoludnia, ktoré bolo spestrené viacerými médiami a natáčaním rozhovorov. K akcii prispel Slovenský záhradkársky zväz v Považskej Bystrici a obnovená činnosť pobočky v Brvništi. Ocenené jablká na prvom mieste boli nominované na postup na celoštátnu výstavu do Trenčína v dňoch 24. - 25. 10 2014.

Fotografia je zrkadlom do minulosti

27

Výstava zachovaných historických fotografií Ľudovíta Šišťíka a Lucie Šišťíkovej

*Spolok Rotarvak, n. o. a Ľudová knižnica učiteľov Koraušovcov pripravili v rámci mesiaca úcty k starším výstavu fotografií s názvom **Fotografia je zrkadlom do minulosti**. O prepojení histórie so súčasnosťou autora a autorky fotografií, zhodou náhod menovcov, svedčila aj centrálna fotografia babičky Šišťíkovej držiacej jednu z vystavovaných fotografií z mladosti.*

Jednu časť výstavy zameranú na minulosť tvorili historické fotografie Ľudovíta Šišťíka zachytávajúce život obyvateľov a krásy prírody Papradnianskej doliny. Dobové fotografie darovala dcéra fotografa pani učiteľka Edita Rosíková do múzejnej expozície starej školy v Brvništi. Darkyňa sa zúčastnila spolu so synom Mgr. Romanom Rosíkom na vernisáži výstavy dňa 26. 10. 2014. Druhú časť tvorili dokumentárne fotografie mladej fotografky Lucie Šišťíkovej zaznamenávajúce činnosť spolku Rotarvak, n. o., v ktorých zachytila farbisto, dôverne a blízko známe i menej známe zátišia aktivít úspešného príbehu spolku oživujúceho nezištne a dobrovoľne v Brvnište kultúrne tradície, zvyky a remeselné zručnosti.

Súčasťou aktivity bola ochutnávka jedál pod názvom, **Čo sa skrývalo pod pokrievkou tradičnej brvništskej teplej kuchyne** prezentujúca jedlá zo zápiskov školskej kroniky pani učiteľky Koraušovej a v súčasnom prevedení Anky Šlapkovej, Irenky Macháčovej, Ľudky Barošovej a to všetko pod drobnohľadom Viktoriky Hároníkovej. Návštevníci akcie si pochutnali na šklbancovej kyslej polievke - dokopy, pšeničnej zemiakovej babe, pražienkach, podlesníkoch – zemiakových plackách na kapustnom liste, či šulancoch so šmalcom. Chutili aj mak a škvarky v buchtách a rožtekoch rodiny Šišťíkovej a vo fazuľovej polievke s kvakou rodiny Jackovej. Kvaka (po brvništsky „kvak“) mala široké využitie. Opečená kvaka na platni chutila najmä deťom a často si ju naši starí a prastarí rodičia, ako deti, nosili v plátenných taštičkách na ramene na vyučovanie do starej školy. Miestny kronikár Ing. Pavol Gáborík s manželkou Jozefínou a starostka obce Ing. Dagmar Mikudíková v družnej debате s návštevníkmi spomínali aj na iné špeciality, ktoré sa vytratili z jedálnečky našich rodín. K výbornej atmosfére prispelo aj dizajnerské dotvorenie akcie Dagmar Bednárovej a aj jej sladké koláčky.

Pozornosť návštevníkov upútala aj výstava fotografií z obnovy starej školy sprístupnená na javisku altánku - amfiteátra, ktorý vyrástol na školskom dvore múzea vďaka veškerej a neúnavnej práci a sponzorstvu predsedu správnej rady spolku Rotarvak, n.o. Ing. Mária

Hároníka v spolupráci s bratom Jozefom a pomocníkmi z miestneho Slovana Brvnište, FS Bukoviny, ČUM dzivadla Brvnište a ich rodinnými príslušníkmi ako aj s podporou urbárskej obce a okolitých obyvateľov či „rád“ návštevníkov predajne u Rybárika. Amfiteáter mal už dve premiéry na Píšťalkárskom Brvništi a na Brvništskom jablku s prof. Ivanom Hričovským.

Betlehemci v Brvništi

29

Spolok Rotarvak, n. o. pripravil vďaka iniciatíve miestnych mladých folkloristov nezabudnuteľné **Vianočné pásmo realizované 27. 12. 2014**. V prostredí múzea starej školy sa pre obnovenie betlehemskej tradície vytvorila príjemná, takmer domáca atmosféra. Prispel ku nej aj vianočný stromček zavesený pod stropom, tak ako býval kedysi a vôňa domáceho vianočného pečiva.

Podľa zistení kronikára obce Ing. P. Gáboríka bolo vinšovanie betlehemcov tradíciou, ktorá sa v Papradnianskej doline udržiavala iba v Brvništi a Papradne. Betlehemci chodili vinšovať oblečení v krojoch, s lesklými kúžeľovitými čiapkami ukončenými kohútím perím a s malým betlehemom, ktorý v neskoršom období osvetľovali svetielkom napojeným z baterky. Program folkloristi zamerali na klasické dramatické pásmo, v ktorom vynikali piesne sprevádzané zvukom drevených kyjov, harmoniky a v tomto roku husličkami v podaní Mária Hároníka ml. a Patrika Pšúrika. Tradícia vinšovania sa obnovila minulý rok, v tomto roku pribudla výstava vyrezávaného betlehemu z dreva rezbára Jozefa Minjaríka, ktorý vzbudil veľký

záujem a u detí zvedavosť.

Vďaka nadšencom sa sviatočné chvíle troška predĺžili a aj mladší sa mohli oboznámiť s tradíciami, vyskúšať si kroje, zaspievať a zažiť atmosféru, aká bývala kedysi.....

30

Viac o akciách sa dozviete na:

- **facebooku: Spolok ROTaRVaK n.o. ,**
- www.rotarvak.sk
- alebo v Brvništských echonovinkách spolku Rotarvak.

31

7. Z histórie obce Brvnište

Spolok pokračoval v komunikácii so zamestnancami Archeologického ústavu SAV v Nitre a konzultoval oblasti spolupráce z dôvodu objasnenia histórie obce na základe písomných prameňov a zbierkových predmetov. Ďalšia komunikácia prebiehala s Múzeom školstva a pedagogiky v Bratislave –ohľadom možnosti a podmienok zapožičania výstavných exponátov a Poľnohospodárskym múzeom v Nitre a s Vlastivedným múzeom v Považskej Bystrici.

Činnosť spolku sa zamerala v roku 2014 na prezentáciu prejavov hmotnej, duchovnej a sociálnej ľudovej kultúry, ktoré sa vzájomne dopĺňajú a podmieňujú. Nadviazala na významné nálezy, ktoré sa snaží sprístupniť aj pre obyvateľov obce.

Obec Brvnište z hľadiska kultúrno-historických hodnôt (kultúrno-historické pamiatky, ľudové zvyky, architektúra, remeslá) má aj v súčasnosti čo ponúknuť pre samotných obyvateľov ako aj pre rozvoj cestovného ruchu.

Pôvodné remeslá, folklórne zvyklosti a stavby ľudovej architektúry prispievajú v poslednom období k atraktivitám cestovného ruchu a k environmentálnej udržateľnosti v rámci rozvoja agroturistiky. Nachádza sa tu osobitná ľudová architektúra symbolizujúca rovnováhu medzi prírodou a obyvateľstvom.

Obec Brvnište leží v južnej časti Javorníkov v tzv. Podjavorníckej brázde v doline Papradnianskej. Nadmorská výška v strede obce je 360 m n. m., v chotári 350-640 m n. m. Prevažne odlesnený pahorkatinný povrch chotára s tvrdošmi po obvodu tvoria druhohorné horniny. Má hnedé lesné pôdy, les len na východnom a západnom okraji. (Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1. časť)

O dávnovej kultúrnej vyspelosti Brvnišťa svedčia nálezy tzv. **lužickej** a **púchovskej kultúry**, objavené aj v Brvništi. V 16. stor. vznikli v rámci tzv. **valašskej**

kolonizácie základy osídlenia obce Brvnište. Významný nález z predhistorického osídlenia obce dokladuje nález bronzových výrobkov z mladšej doby bronzovej, ktorý urobili žiaci pri úprave ihriska Základnej školy dňa 5. mája 1961 (obsahom boli sekerky s tuľajkou a ich zlomky, kosáky, zlomky kopijí, kladivko, dva kusy špirálovitých náramkov). Medzi novšie nálezy patrí kamenná čepieľka a drobné črepy z púchovskej kultúry a slovanský črep z 9. storočia.

Osídlenie obce Brvnište sa datuje do prvej polovice 16. storočia. Najstarší známy záznam o obci je v súpise daní na panstve Podmanických z roku 1546, kedy mala obec 9 domov, v ktorých bývali valasi. V roku 1598 mala obec, ktorá sa spomína ako Brwnisste, 30 domov, v roku 1720 mala 29 daňovníkov, v roku 1784 mala obec spomínaná ako Bronistye 191 domov, 160 rodín a 827 obyvateľov, v roku 1828 mala 125 domov a 1062 obyvateľov.

V roku 1777 tu postavil papiernický majster Samuel Jozef MOTH papiereň na ručnú výrobu papiera. Z obdobia jeho pôsobenia sa zachovali priesvitky, ktoré dokazujú, že tu pracoval ešte v roku 1781. Podľa údajov v štatistických dielach papiereň pracovala ešte v prvej polovici 19. storočia. Obec Brvnište dostala od župana prvú pečať v roku 1784. Na pečati je vyobrazená pelikánia samička kŕmiaca tri mláďatá na hniezde s kolopisom *SIGILUM - PAGI – BRVNISTYE*. *V súčasnosti tvoria základ erbu Brvnišťa.*

Kultúrne hodnoty ľudí vychádzajú z tradičných zvyklostí a remesiel, ktorými sa v tomto klimaticky pomerne drsnom území živili obyvatelia Brvnišťa. Okrem tradičného poľnohospodárstva a práce v lesoch sa zaoberali hlavne na lazoch v Javorníkoch chovom dobytká, pastierstvom a ovčiarstvom.

Lazy (podľa pamätníkov označované a nazývané tzv. bačovy) fungovali od skorej jari do neskorej jesene. Pracovali na nich predovšetkým ženy a staršie deti. Muži zabezpečovali komunikáciu (odvoz a dovoz na konských záprahoch). Bašovy poskytovali aj „bezplatné“ ubytovanie pre náhodných turistov a návštevníkov.

V Brvništi vyrábali praslice, šili krpce a venovali sa tkáčstvu. V 19. storočí bola v obci rozšírená výroba šindľov a ďalších výrobkov z dreva (praslice, vretená...) a ojedinelá výroba rífových píšťal. Nebolo ojedinelé ani drotárstvo či pletenie košov, rozšírené boli hlavne v 19. stor. Takisto v 19. a hlavne v 20. storočí bolo v obci postavených niekoľko mlynov a píl na vodný, ale aj parný pohon. Po vzniku ČSR obyvatelia zostali pri tradičných zamestnaniach, časť sa vystaňovala. V roku 1932 sa uskutočnil hladový pochod nezamestnaných občanov obce do okresného sídla (v roku 1933 až 248 nezamestnaných) Zdroj: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, 1. časť.

V súčasnosti má obec Brvnište cca 1160 obyvateľov. K ďalšiemu rozvoju obce môže významným spôsobom prispieť aj činnosť spolku, ktorý už počas svojej krátkodobej existencie zaznamenal náklonnosť obyvateľov.

V roku 2014 sa spolok zamerlal na získanie informácií o:

- valašskej kultúre, článok bol oskenovaný a sprístupnený v starej škole
- z histórie školstva na vybavenie triedy a učebných pomôcok v rámci besedy so spisovateľom Štefanom Melišom, ktorý priniesol staré školské učebnice a o histórii bridlicovej tabuľky, ktorej 2 ks spolok zakúpil a vystavil v starej škole

8. Mediálne aktivity

- ✚ O aktivitách spolku boli vypracované a zaslané spolu s fotografickou dokumentáciou informácie do Považskobystrických novín. Redaktorka PBN sa zúčastňovala na aktivitách a písala o nich. Aktivity sa ocitli na prvých stránkach My noviny Stredného Považia, v hlavnej spravodajskej relácii Markízy, RTVS a v televízii Považie.

- ✚ Pri každom realizovanom projekte boli spracované a distribuované Brvništské

echonovinky spolku Rotarvak, ktoré sa stretli s veľkým záujmom.

- + Dobrovoľníci na všetky aktivity spolku pripravili grafiku pozvánky, zabezpečili jej e-mailovú distribúciu, sponzorské vytlačenie a distribuovanie v Brvništi a okolí.
- + Dobrovoľníci pracujúci pre spolok o všetkých aktivitách spolku referovali na facebooku (pripravili a zverejnili projektovú fotodokumentáciu).
- + Pri všetkých aktivitách sa pracovalo so zapožičaným notebookom, fotoaparátom a dataprojektorom, ktorý si získal veľkú obľubu.
- + Sponzorsky fungovala v roku 2014 stránka www.rotarvak.sk
- + Ďalšie informácie na www.mojakomunita.sk v spolupráci s Farským úradom v Papradne.

9. Hospodárenie neziskovej organizácie

Nezisková organizácia zabezpečovala v roku 2014 svoju činnosť jedným zamestnancom a prevažne na bezodplatnom dobrovoľníckom základe vrátane bezplatnej účtovníckej činnosti v prospech spolku.

Dobrovoľníci zabezpečovali jednotlivé projekty a zúčastňovali sa workshopov. Nezisková organizácia nevlastní žiadny majetok. Obnovovanú budovu starej školy má v prenájme na základe zmluvy s Farským úradom v Papradne potvrdenú Biskupským úradom v Žiline za 1 euro ročne.

Predmetom činnosti spolku je verejnoprospešná činnosť spojená s tvorbou, rozvojom ochranou, obnovou a prezentáciou duchovných, kultúrnych, technických hodnôt a remeselníckych zručností prostredníctvom realizáciou vyššie uvedených projektov a ďalších aktivít spolku.

Ročná účtovná uzávierka za rok 2013 – zhodnotenie

Nezisková organizácia viedla jednoduché účtovníctvo.

Ročná účtovná uzávierka za rok 2013 k 31. 12. 2014 v Eur	
Príjmy	
Prevod z roku 2013 zostatok na bežnom účte	75,43
Hotovosť zostatok v pokladni z roku 2013	
Osobné vklady z darov	
Príjem z asigácie dane 2 %	
Celkové príjmy	
Výdaje	

Projekty	
Poštovné, kolky.....	
Náklady na mzdy a odvody	
Celkové výdaje	
Zostatok na bežnom účte	
Zostatok hotovosť	

Komentár: O použití finančných prostriedkov rozhodovala Správna rada spolku. Spolok účtuje v sústave jednoduchého účtovníctva. Všetky poskytnuté prostriedky boli účelovo určené a použité a sú preukázateľne dokladované. Vykonaná revízia finančných prostriedkov k 31. 12. 2014 bola bez zistených nedostatkov.

Prehľad peňažných príjmov a výdavkov

Prehľad príjmov a výdavkov organizácie za rok 2013 vrátane členenia podľa zdrojov je prílohou tejto správy.

Súhrnne možno konštatovať, že spolok mal príjem spolu vo výške EUR. Výdaje predstavovali použitie na účely, ktoré sú predmetom činnosti spolku a to predovšetkým na nákup materiálu a služieb na opravu budovy starej školy, tvorbu, rozvoj ochranu, obnovu a prezentáciu duchovných a kultúrnych hodnôt prostredníctvom realizovaných projektov v celkovej sume EUR, ktoré sa stretli so záujmom u obyvateľov so širokého okolia.

34

Projekty boli realizované aj prostredníctvom sponzorov, ktorí priamo na miesto konania projektu priniesli vlastné koláče, pripravili pohostenie, poskytli fotoaparát, počítač, dataprojektor a množstvo ďalších odborných rád, posudkov, vyjadrení, stanovísk a pomoci pri oprave starej školy vrátane vlastného náradia, strojov a zariadení ako aj pri stavbe altánku na školskom dvore a sprístupnení zadných technických miestností v budove školy.

Osobitné poďakovanie za podporu patrí Obecného úradu Brvnište za priestory DK Brvnište, vyhlásenie informácií a pozvánok v miestnom rozhlase a ich uverejnenie na webovom sídle www.brvnište.sk a za aktívnu podporu spolku, ďalej vedeniu a učiteľskému zboru Základnej a Materskej školy za spoluprácu pri aktivitách, Združeniu lesomajiteľov a urbárskemu spoločenstvu, TJ Slovan Brvnište a neúnavnej spolupráci miestnej folklórnej skupine Bukoviny vedenej predníkom Jozefom Pobočíkom, ďalej Jozef Minjarík, Mário Hároník ml., Patrik Pšúrik a Ľ. Hároníková a Radko s Jánom Lejčíkom. Rozvinula sa spolupráca aj s požiarnikmi.

Stav a pohyb majetku a záväzkov neziskovej organizácie

Stav a pohyb majetku: Majetok tvoria iba finančné prostriedky na bankovom účte. Organizácia zatiaľ neeviduje žiadne pohľadávky ani záväzky.

Zmeny a nové zloženie orgánov neziskovej organizácie

Správna rada sa neuzniesla na žiadnych zmenách v štatúte ani zložení orgánov neziskovej organizácie. S rozšírením činnosti spolku sa počíta od roku 2015.

Záver

V roku 2014 spolok vyvíjal aktivity za účelom poskytovania všeobecne prospešných služieb v zmysle zakladacej listiny a štatútu so zameraním na vzdelávanie a výchovu, tvorbu, ochranu a obnovu duchovných, kultúrnych, technických a remeselníckych pamiatok so zámerom priblížiť historický a kultúrny vývoj oblasti a regiónu. Priemerná účasť na aktivitách bola okolo 160 účastníkov vrátane detí. Do činnosti spolku sa pravidelne bezodplatne zapojilo v rámci dobrovoľníckej činnosti cca 25-30 mladých ľudí, študentov stredných a vysokých škôl. Bez práce dobrovoľníkov by sa nemohol realizovať ani jeden projekt. Spolok začal pripravovať spoluprácu s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na zamestnanie dobrovoľníkov, ktorí sú evidovaní na úrade ako nezamestnaní.

Vypracoval: Ján Hároník, riaditeľ spolku

Výročnú správu schválila Správna rada spolku dňa 9. mája 2015.

Ing. Mário Hároník, predseda správnej rady spolku

